

Kansalaisjärjestöjen näkemyksiä kehitysyhteistyön tuloksellisuudesta

Viite: Accra Agenda for Action, First Consultative Draft, versio 18.3.2008

Vuonna 2008 järjestettävien kansainvälisten kehityspoliittisten kokousten sarja on historiallinen mahdollisuus nostaa esiin kehitysyhteistyön laatuun liittyviä kysymyksiä. Kokoukset tarjoavat useita korkean tason foorumeita, joiden kautta linkittää Suomessa erityisesti kehityspoliittisen ohjelman myötä esiin nousseita kestäväen kehityksen periaatteita osaksi kansainvälistä tuloksellisuuskeskustelua.

New Yorkissa heinäkuussa järjestettävä ECOSOC:n ensimmäinen kehitysyhteistyöfoorumi ja Accrassa syyskuussa kokoontuva kolmas korkean tason foorumi kehitysyhteistyön tuloksellisuudesta ovat merkittäviä etappeja YK:n vuosituhtavoitteiden saavuttamisessa. Pariisin julistuksen puoliväliarvointina toimivan Accran kokouksen valmistelujen ollessa käynnissä haluamme välittää teille suomalaisten kansalaisjärjestöjen näkemyksiä.

Pidämme ensisijaisen tärkeänä, että Suomi lähettää kokoukseen ministerin johtaman korkean tason delegaation. Olemme tyytyväisiä, että Suomi on osallistunut Accran kokouksen valmisteluihin aktiivisesti EU:n, OECD DAC:n ja samanmielisten Nordic+ maiden ryhmän puitteissa. Eri politiikkalohkojen välisen johdonmukaisuuden nimissä pidämme hyvänä, että Suomi näkee vuoden 2008 huippukokousten sarjan yhtenä kokonaisuutena ja on sitä varten laatinut konkreettisia tavoitteita erityisesti kehitysyhteistyön laadun parantamiseksi.

Accran tuloksellisuusfoorumin loppuasiakirjan Accra Agenda for Actionin kommentointivaiheessa toivomme Suomen ottavan selkeän kannan sen puolesta, että AAA:ssa määriteltäisiin konkreettisia toimia avun tuloksellisuuden parantamiseksi. Olemme varmoja, että jo Accrassa on mahdollista löytää yhteisymmärrys useista tärkeistä kysymyksistä ja tehdä merkittäviä, tulevaisuuteen suuntaavia päätöksiä. Uusien, Pariisin julistusta vahvistavien tavoitteiden seuraamiseksi tulee laatia erilliset indikaattorit. AAA on hyvä mahdollisuus korjata Pariisin julistuksen mittareiden ja tavoitteiden välinen selkeä epätasapaino.

Kehityspolitiikan tärkein tavoite on köyhyyden poistaminen. On äärimmäisen tärkeää, että tämä on selkeästi kirjattuna AAA:han. Köyhyyden poistamiseksi on kaikessa toiminnassa läpileikkaavasti otettava huomioon ihmisoikeudet, sukupuolten välinen tasa-arvo, ympäristö sekä heikommassa asemassa oleva ryhmät, kuten lapset ja vammaiset.

1. Kehitysyhteistyöllä tuettava omaehtoista kehitystä

Kestävä, omaehtoinen kehitys perustuu kehitysmaiden omistajuuteen, eli yhteistyömaiden mahdollisuuteen päättää itse omasta kehityksestään. Omistajuuden käsite on pohja, jolle Pariisin julistuksen tavoitteet tuloksellisemmasta toiminnasta rakentuvat. Apuvirtojen ja -käytäntöjen harmonisointi ja sovittaminen vastaanottajamaiden kehityssuunnitelmiin on mielekästä kun suunnitelmat osoittavat todellista kansallista visiota.

Omistajuus tulee käsittää laajapohjaisena ja demokraattisena omistajuutena. Tämä tarkoittaa kehitysmaiden kansalaisten, kansalaisyhteiskunnan eri toimijoiden ja parlamenttien osallistumista demokraattisten prosessien kautta tapahtuvaan päätöksentekoon kansallisten kehityssuunnitelmien ja budjettien muotoilemiseksi, toteuttamiseksi ja valvomiseksi.

Kehitys ei voi olla kestävä, jos maat eivät voi itse päättää sen suunnasta. Pariisin julistuksen väliarviointi on mahdollisuus laajentaa omistajuutta koskevaa indikaattoria niin, että se kannustaisi yhteistyömailta paitsi tekemään avunantajille mieleisiä kehityssuunnitelmia, myös vahvistamaan omaa demokraattista kehitystään. Tällä alueella Suomella on runsaasti kumppanimaita

hyödyttävää erityisosaamista.

Suomalaisen lisäarvon tuottaminen kestäväällä tavalla on mahdollista vain, kun se perustuu kysyntään ja kumppanimaan prioriteetteihin. Monenlaisen teknisen osaamisen lisäksi Suomen tulee aktiivisesti pyrkiä viemään eteenpäin eri toimijoiden välisen avoimen ja tuloksellisen yhteistyön mallia. Suomi on tunnustettu edelläkävijä myös sukupuolten välisen tasa-arvon, peruskoulutukseen ja terveydenhuollon aloilla.

Esimerkiksi suora budjettituki on hyvä, omistajuutta lisäävä apuinstrumentti. Väärinkäytettynä se saattaa kuitenkin asettaa kehitysmaiden hallitukset tilivelvollisiksi vain avunantajille eikä omille kansalaisilleen. Tämä voidaan estää läpinäkyvällä tiedonvälityksellä ja parlamenttien sekä kansalaisyhteiskunnan osallistamisella päätöksentekoon ja julkisten suunnitelmien monitorointiin.

Kansalaisyhteiskunnan toimijoilla on tärkeä rooli demokraattisen yhteiskunnan tukijoina. Pariisin julistuksen tulee avunantajien ja saajien suhteiden lisäksi tunnustaa kansalaisyhteiskunnan rooli omana kehitystoimijanaan – kumppanina, avunantajana ja sen vastaanottajana.

Acrassa Suomen tulee:

- Tukea ja kunnioittaa kehitysmaiden demokraattista omistajuutta. Kansallisia kehitys-suunnitelmia ei tulisi käyttää omistajuuden ainoana mittarina
- Vaatia konkreettisten, kumppanimaiden omistajuutta lisäävien toimien ja niitä mittaavien indikaattoreiden laatimista. Erityisesti toivomme indikaattoria, joka mittaisi eri toimijoiden, mukaan lukien kansalaisyhteiskunnan ja parlamenttien, osallistumismahdollisuuksia kansallisiin päätöksentekoprosesseihin (AAA kohta 9.)
- Korostaa kehityspoliittisen johdonmukaisuuden lisäämistä ja Pariisin julistuksen linkittämistä muihin meneillään oleviin kansainvälisiin prosesseihin, kuten YK:n kehitysrahoituskonferenssiin ja EU:n Afrikka-strategiaan (AAA kohdat 17. - 20.)
- Sitoutua yhdessä muiden avunantajamaiden kanssa lopettamaan apunsa sitominen, mukaan lukien tekninen- ja ruoka-apu. Sidottu apu on paitsi tehotonta, myös kallista (AAA kohta 15.)
- Lopettaa talouspoliittisten ehtojen käyttö kehitysyhteistyössään. Avun talouspoliittinen ehdollistaminen kaventaa kehitysmaiden poliittista liikkumatilaa ja mahdollisuutta ottaa vastuuta omasta kehityksestään (AAA kohta 10.)
- Tukea kumppanimaiden kapasiteetin vahvistamista ja hallinnon kehittämistä joka tasolla. Kansalaisjärjestöillä on erityinen rooli paikallisen kapasiteetin ja hallintojärjestelmien vahvistamisessa
- Muiden avunantajamaiden tavoin sitoutua tekniseen apuun, joka palvelee ensisijaisesti kapasiteetin siirtämistä ja rakentamista kumppanimaissa (AAA kohta 11.)
- Siellä missä mahdollista, ohjata yhä suurempi osuus avustaan vastaanottajamaiden omien hallintokanavien kautta. Hallintojärjestelmille asetettujen kriteereiden tulee myös olla kumppanimaiden saavutettavissa (AAA kohta 11. ja 12.)
- Korostaa hauraiden valtioiden tarvetta erityisille apumuodoille ja toimintatavoille. Suomen tulee tässä yhteydessä tunnustaa kansalaisyhteiskunta relevanttina toimijana erityisesti paikallisen vakauttamisen osalta (AAA kohta 14.)
- Tunnustaa kansalaisyhteiskunnan toimijoiden rooli kehityksen agentteina ja sitoutua luomaan edellytykset niiden osallistumiselle niin kehitysmaissa kuin meillä Suomessakin (AAA kohta 3.)
- Tukea ja kunnioittaa kansalaisjärjestöjen itsenäisyyttä niiden tekemän kehitysyhteistyön tuloksellisuuden määrittelyssä (AAA kohta 16.)

2. Toiminnan perustuttava yhteiseen vastuuseen kestävästä kehityksestä

Pariisin julistus voidaan ymmärtää laajasti kehitysyhteistyön yhteisinä pelisääntöinä. On tärkeää, että Suomi sitoutuu muiden avunantajamaiden kanssa kehitystoimiensa mittaamiseen samojen, yhteisesti määritettyjen sääntöjen puitteissa. Vastavuoroinen vastuuvollisuus tulisikin käsittää ennen kaikkea yhteiseksi tilivelvollisuudeksi kestävien kehitystulosten aikaansaamisesta.

Avunantajat ja kumppanimaat ovat myös vastuussa toisilleen paremman kehitysyhteistyöhallinnon kehittämisestä. Avunantajamailla on mahdollisuus johtaa omalla esimerkillään. Niiden tulee

suunnitella ja raportoida omat toimensa läpinäkyvästi. Tämä vähentää korruption ja väärinkäytösten mahdollisuutta ja edistää hyvää hallintotapaa sekä kansallisen tilivelvollisuuden kehittymistä.

Suomen ja muiden avunantajien täytyy parantaa vastuullisuuttaan kehitysyhteistyönsä tuloksellisuudesta kehitysmaille ja niiden kansalaisille. Avunantajien edistymistä tulee voida monitoroida maatasolla. Huonoimmillaan avunantajien toiminta voi nakertaa kehitysmaiden mahdollisuutta ottaa vastuuta omasta kehityksestään, vähentää poliittista liikkumatilaa sekä heikentää sisäisiä mekanismeja, joiden avulla kansalaiset pitävät hallitustaan tilivelvollisena.

Suomen tulee:

- Tehdä apuvirtojensa suuruus ja suunta julkiseksi ja niin helposti seurattavaksi, että sen valvominen on mahdollista paitsi suomalaisille veronmaksajille, myös kumppanimaiden kansalaisille
- Sitoutua muiden avunantajien kanssa yhteiseen tilivelvollisuuteen YK:n vuosituhattavoitteiden saavuttamisesta (AAA kohta 21.)
- Olla aktiivisesti mukana kehittämässä avunantajien välistä työnjakoa sellaiseksi, että se perustuu kehitysmaiden tarpeisiin, ja myös apuorvot maat otetaan huomioon (AAA kohta 18.)
- Luoda ja ottaa käyttöön itsenäinen evaluaatiomekanismi kehitysyhteistyönsä vaikuttavuuden monitoroimiseksi sekä ajaa sellaisen järjestelmän kehittämistä, jolla avunantaja voidaan asettaa tilivelvolliseksi avunsaajamaissa (AAA kohta 23. ja 24.)
- Vaatia riippumattoman ja itsenäisen monitorointijärjestelmän luomista Pariisin julistuksen seuraamiselle
- Ottaa käyttöön yhteisesti sovitut, läpinäkyvät ja sitovat sopimukset apusuhteiden hallinnoimiseksi ja tiedon saatavuuden lisäämiseksi maatasolla (AAA kohta 22.)

3. Ennakoitavuudella asetettava kunnianhimoisemmat tavoitteet

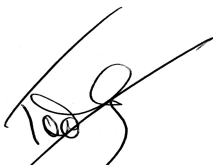
Kehitysyhteistyön rahavirrat ovat usein arvaamattomia - monet avunantajat tekevät rahoituspäätöksensä vain vuoden varoitusajalla ja toimittavat avun perille myöhässä, jos ollenkaan. Apua jaetaan liian usein sen antajien omien tarpeiden ja aikataulujen mukaan sen sijaan, että kunnioitettaisiin yhteistyömaiden omia suunnitelmia ja budjetointirakenteita.

Jotta kumppanimaiden olisi mahdollista suunnitella kestäviä, tehokkaita ja pitkäjänteisiä kehityshankkeita, tulee rahoituksen ennakoitavuutta lisätä. Myös mahdolliset muutokset kehitysyhteistyön painopistealueissa ja sektorivalinnoissa tulee toteuttaa rauhallisesti, useiden vuosien aikana.

Suomen tulee:

- Tehdä kehitysyhteistyön määrärahasitoumuksensa useaksi vuodeksi eteenpäin ja toimia niiden mukaisesti maatasolla. Kehysbudjetointi tarjoaa tähän hyvän mahdollisuuden
- Määritellä Accrassa avun ennakoitavuuden lisäämiseksi uudet, kunnianhimoisemmat tavoitteet, jotka perustuvat selkeisiin ja läpinäkyviin kriteereihin ja aikatauluihin. Tavoitteiden seurantaan tulee laatia erilliset indikaattorit (AAA kohta 13.)

Parhain terveisin,



Timo Lappalainen
Toiminnanjohtaja

Lisätietoja:

Kehityspoliittinen sihteeri Niina Pitkänen (niina.pitkanen@kepa.fi), puh: 044 – 526 5454